

הבית שבו נולדה המדינה

מאת יעקב ינון

בדפי ההיסטוריה רשומות שישים ושש משפחות כמייסדי אחוזת בית, היא השכונה שממנה צמחה והתפתחה העיר תל אביב. שישים בתים נבנו על החולות בשכונת אחוזת בית, כל משפחה ממשפחות המייסדים וסיפורה המעניין, כל בית ובית מבתי המייסדים וסיפורו המרתק. ואולם אין ספק שהבולט מבין המייסדים הוא מאיר דיזנגוף, מי שהיה לימים לראש עיריית תל אביב והבית הנושא עליו את המטען ההיסטורי הנכבד ביותר הוא ביתו, הבית שבנו הוא ורעייתו צינה, הניצב עד היום בשדרות רוטשילד מס' 16 בתל אביב – בית ראש העיר שבו נוסד מוזיאון תל אביב ובו היה משכנו הראשון והמקום בו נולדה מדינת ישראל.

הבה ונספר את סיפור האירועים, ראשון ראשון ואחרון אחרון.

כשבא מאיר דיזנגוף, בשנת 1904, עם אשתו צינה, לארץ ישראל, על מנת להשתקע בה, כבר הייתה מאחוריו פעילות מסחרית וציבורית ענפה וכבר היה מוכר כאחד הפעילים הבולטים בחוגי חובבי ציון.

עוד בהיותו חייל בצבא הצאר הרוסי נתחבר אל החוגים המהפכניים ברוסיה ונתפס ונשפט וישב בכלא. לאחר שהשתחרר מהכלא נסע ללמוד הנדסה כימית בפריס והשתלם בתעשיית הזכוכית באוניברסיטת ליון ומשם נשלח, בשנת 1892, על ידי הברון רוטשילד להקים ולנהל את ה'מזגגה' בטנטורה, המפעל לייצור הבקבוקים לתוצרת יקבי הברון בראשון לציון ובזיכרון יעקב. בתקופה זו גם נשא מאיר דיזנגוף לאשה את צינה-חיה לבית ברנר, חברתו מנוער שהייתה צעירה ממנו בכעשר שנים. ומשנכשלה המזגגה – טכנולוגית וכלכלית – ונסגרה, עקרו ועברו בני הזוג דיזנגוף לאודסה שם התחברו אל חוגי חובבי ציון בעיר שם התבלט עד מהרה מאיר דיזנגוף בפעילותו הנמרצת ובכושר המנהיגות שלו. הכישלון של ה'מזגגה' לווה גם בטרגדיה אישית. בעת שהותם בטנטורה, בהיותה בהריון, חלתה צינה בקדחת. בני הזוג דיזנגוף נסעו לצרפת ושם נולדה להם בת שנקראה שולמית. שולמית מתה כעבור חודשיים ולזוג לא נולדו עוד ילדים.

היריב שירש את המייסד

ומשהוקמה ע"י חובבי ציון באודסה חברת 'גאולה' לרכישת קרקעות בארץ ישראל נתמנה מאיר דיזנגוף להיות נציגה ומנהלה בארץ ישראל. בני הזוג הגיעו לעיר הנמל יפו בשנת 1904 וקבעו בה את מגוריהם. באותה השנה הוקמה ביפו, על פי הצעת עקיבא אריה ויס, 'האגודה לבניין בתים ביפו' ומאיר וצינה דיזנגוף נמנו על חבריה.

ולאחר שהאגודה רכשה את אדמות 'כרם גיבאלי' (בסביבות 'מגדל שלום' של היום) נערכה ביום כ' בניסן של שנת תרס"ט (1909) הגרלת המגרשים הידועה עליהם הוקמה שכונת 'אחוזת בית', הגרעין לעיר תל אביב.

צינה ומאיר דיזנגוף בנו את ביתם על המגרש שעלה בגורלם, כיום שדרות רוטשילד מס' 16. בית בן קומה אחת, בעל גג רעפים ובחזיתו, מול דלת הכניסה, מרפסת אליה מובילים שני גרמי מדרגות.

אין ספק, עקיבא אריה ויס שיזם את הקמת 'חברת אחוזת בית', הוא שעמד בראש הוועד שלה בשנותיה הראשונות, הוא שהוביל את המהלכים המסובכים, המורכבים

והקשים, של רכישת הקרקע לשכונה ובניית בתי המייסדים. מאיר דיזנגוף נמנה על הפעילים שבין חברי האגודה.

מראשית פעולתה של 'האגודה לבניין בתים ביפו' וגם לאחר הקמת בתי השכונה, נתגלעו חיכוכים וסכסוכים בין חברי האגודה. נתגלו בה יריבויות ונוצרו בין חבריה מחנות שונים. ובאסיפה הכללית שהתקיימה ביום כ"ט בכסלו תרע"ב (1911) נבחר ועד חדש לשכונה ועקיבא אריה ויס לא נמנה על חבריו. מאיר דיזנגוף, יריבו המושבע, נבחר לראש הוועד.

מאז ועד לפטירתו בשנת 1936 (למעט התקופה שבין סוף דצמבר 1925 – עת התפטר מתפקידו בשל מחלוקת עם סיעת הפועלים בעירייה - ועד סוף דצמבר 1928) הנהיג דיזנגוף את תל אביב. בתקופה זו, תחת הנהגתו ולא מעט בזכות מרצו וכישרונו וחזונו, הפכה תל אביב משכונה קטנה ושקטה לעיר תוססת והומה, מרכז ליישוב העברי המתחדש בארץ.

בשנותיה הראשונות היה ועד השכונה החדשה מתכנס ופועל בחדר שהוקצה לכך במגדל המים שניצב סמוך לצומת הרחובות שדרות רוטשילד ונחלת בנימין. אולם מטבעם של דברים שימש גם בית ראש הוועד, ביתם של צינה ומאיר דיזנגוף, כאחד ממוקדי הפעילות הציבורית של השכונה.

'סביב המיחם' בבית צינה ומאיר דיזנגוף

בספרו 'בין חולות וכחול שמים', המוקדש לשנותיה הראשונות של תל אביב, בפרק 'סביב המיחם' מביא הסופר והצייר נחום גוטמן תיאור של חברי ועד תל אביב המתכנסים לישיבה שלא מן המניין סביב המיחם בבית צינה ומאיר דיזנגוף על מנת לדון בנושא שהטיפול בו אינו סובל דחייה. והתיאור אמנם גרוטסקי מעט אולם הוא מביא לנו, ולו גם משהו מאווירת הבית: "... המסובים ישבו אל השולחן הכבד, נפוח הרגלים. איש איש נשף כדרכו והסב בכיסאות גבוהי-המשענת – וצירף את עיניו למיחם שניצב על השולחן. בעלת הבית מזגה את התה (אל תשכחו את החיוך שלה). מהם שסובבו את הכפית בתוך הכוס מימין לשמאל ומהם שסובבו משמאל לימין, מהם לקחו קוביית סוכר אחת ומהם לקחו שתים (...). בכל כוס הבריקה הכפית בניצוץ אדום, מרגיע כאור הגחלת במדורה. על כל המסובים נפל צל אור המנורה תחת אפס, על שפתם העליונה. מסביב למנורת-הנפט התלויה ריפרפו פרפרי-כרמים כבדי – כנפיים (...).

בסיפור המעשה מביא נחום גוטמן גם את הדברים שנאמרו בישיבה והוא משלים את תיאור המשתתפים בה שנתכנסו סביב המיחם בבית ראש הוועד: "... שאר המסובים הביטו בלי משים על המיחם שעל השולחן. בו נצטלמו כל דמויות המסובים בצורה מבודחת, מאורכים וממושכים. כשהיה מי מהם מרים ידו – היתה היד כובשת את כל שטח המיחם, ובעליה נראה כגמד המשלח יד ענקית. אף אחד מן המסובים לא חשב שגם חברו מסתכל מיד פעם בראי המיחם, אך כל אחד היה נותן בו מבט חטוף מפעם לפעם."

מאיר דיזנגוף היה מנהיג בכל רמח אבריו, נמרץ ותמיד ראש לעושים. צינה אשתו הייתה מן המצטנעים. האישה שמאחורי בעלה. היא אמנם הייתה מעורה בנעשה בתל אביב ומעורבת בחיי הציבור, אך העדיפה לתרום את תרומתה לחיי הקהילה ובפעולות של תרבות וצדקה. היא הייתה נאה מאד והופעתה הייתה מטופחת, נעימת הליכות ובעלת גינונים אירופאים, ונודעה בעיר כמארחת מושלמת במפגשים, בקבלות הפנים, במסיבות ובאירועים החברתיים שנערכו בביתם. את פעילותה למען הציבור ניהלה צינה בשפה הצרפתית שכן לא הצליחה להשתלט על השפה העברית.

"זכרתי לך חסד נעורידך"

ברשימה שכותרתה 'חברתי בחיים' שכתב לימים, לאחר מות צינה, סיפר דיזנגוף בפירוט על חייהם המשותפים ונתן ביטוי לדמותה האצילה. ובין התיאורים מלאי האהבה והערגה מובא גם תיאור של מה שהתרחש בביתם המשותף: "ביתנו היה בית ועד לכל עסקני היישוב, לסופרים ולעיתונאים. וכן מכל הסוגים היו באים אלינו לראות ולהיראות, לספר ולשמוע את החדשות האחרונות בארץ וביישוב, לשאול עצה ולהיפגש עם אנשים מעניינים מבין מניעי תנועת התחייה וההתיישבות. (...) את כולם היתה צינה-חיה מקבלת בסבר פנים יפות של בעלת בית מכניסת אורחים ובשביל כולם היתה בפיה אימרה מעודדת, אימרה של תקווה ואמונה, המענקת לאדם אומץ לפעול ולעשות. ברוך אצילות נפשה ידעה ליצור סביבה אטמוספירה של טוהר מוסרי ובנוכחותה אי אפשר היה לדבר על איש רעה, ולכן כל מבקרי ביתה היו יוצאים ממנה במצב-רוח שקט ונוח לבריות."

בשנות העשרים החליטו בני הזוג דיזנגוף, כמו הרבה ממייסדי השכונה, להגדיל את ביתם. אדריכל העיר דב הרשקוביץ הוסיף לבית קומה שנייה, אליה עלו במדרגות חיצוניות, וכן נוספו לבית חדרים על הגג.

בשנת 1930 נפטרה צינה דיזנגוף ממחלת הסרטן. ברשימה 'חברתי בחיים' הוא מספר על הסתלקותה "בסוף שנת 1927 התחילה לסבול ממחלת הכליות וביום 20 במרס 1928 עשו לה ניתוח בפריז (...). התגברה התקווה כי המחלה עברה כולה, אך בסוף 1929 החלו להיראות סימנים של שיבת המחלה. ביום השבת, 22 בפברואר בשעה 7 בבוקר התחילה הגסיסה, ובמוצאי שבת בשבע בדיוק יצאה נשמתה הטהורה. זכרתי לך חסד נעורידך, אהבת כלולותיך, לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה."

צינה דיזנגוף נקברה בבית הקברות טרומפלדור בתל אביב. על קברה אמר דיזנגוף: "הנני נפרד ממך והולך להמשיך את אותה העבודה, אשר כל שבע-ושלושים שנות חיינו המשותפים עזרת לי ועודדת אותי לעשותה. ובבוא קיצי, הלא לא יארכו עוד הימים, והציבו לי קבר על יד קברך ולא ניפרד עוד לעולמים".

*

בית שהיה למוזיאון

דיזנגוף חשב תמיד 'בגדולי'. הוא ראה תמיד לנגד עיניו – ואף נתן לדברים ביטוי בעל פה ובכתב ובמעשה – את תל אביב גדלה ומתפשטת לכל עבריה, עיר תוססת וחיונית, מרכז של פעילות כלכלית ומרכז תרבותי של היישוב. לאחר מותה של צינה ניגש דיזנגוף לגבש ולקדם את תוכניתו לייסד מוזיאון בתל אביב. הוא החל מתייעץ עם אנשי רוח ואנשי אמנות ולשגר מכתבים לגורמים בארץ ובעולם אשר עשויים לסייע לו בקידום הרעיון ובהוצאתו אל הפועל.

על פי התוכנית שהעלה על הכתב אמור מוזיאון תל אביב להכיל שלוש קבוצות של יצירות. בקבוצה הראשונה יצירות של אמנים יהודיים שיצרו מאז המאה ה-18 ועד המאה העשרים וכן יצירות של אמנים - יהודים ושאנים יהודים – על נושאים יהודיים וכן גלריה של יהודים מפורסמים, הקבוצה השנייה תכלול רפרודוקציות הנותנות ביטוי לנושאים תנ"כיים. הקבוצה השלישית היא קבוצה הנותנת ביטוי לאתנוגרפיה היהודית, מלבושים, כלי מלאכה, תמונות וכל חפץ הקשור באורחות חייהם של היהודים.

ובסוף אותה שנה, באוקטובר של שנת 1930 הזמין דיזנגוף לפגישה בביתו את יצחק כץ, מנכ"ל לשכת המסחר, סגן קונסול בלגיה ומקורב לעולם האמנות, ואת עו"ד מנחם דונקלבלום ואת הצייר ראובן רובין והודיע להם על כוונתו להקים את המוזיאון, הוא מוזיאון תל אביב... בביתו שלו.

הצייר ראובן רובין שהיה מקורב לדיזנגוף סיפר לימים לעיתונאי נתן דונביץ: "אמרתי לדיזנגוף שאין זה עניין לעסוק בו על רגל אחת. אך האיץ בנו שנקים מוזיאון. אמרתי לו שיש צורך במקום מיוחד לכך. והשיב: 'הנה, הבית הזה, הבית שלי. נקים כאן את המוזיאון'. אמרתי לו שאי אפשר שיישן ויאכל במוזיאון. השיב דיזנגוף שהוא מפנה את הדירה (שבקומה השנייה. למטה, בקומה הראשונה היה בנק). אמר שיעבור לגור בחדר על הגג. וכך עשה. כאשר נתפנתה הדירה ניגשתי לשפצה, לתקנה ולהתאימה איך-שהוא לתפקיד של מוזיאון. ב-1932 כבר הצגתי במוזיאון החדש של תל אביב את תערוכת תמונותי".

דיזנגוף נועץ עם כל אדם מתאים, מבין המקורבים לו, בנושא הקמת המוזיאון, ביניהם גם בסופר ש. בן-ציון ובבנו הצייר נחום גוטמן, בצייר הרמן שטרוק, בביאליק שנאות להיות נשיא הכבוד של הוועד הזמני להקמת המוזיאון ובמשה קניוק שנתמנה אחר כך למזכיר המוזיאון.

לאחר הפגישה עם יצחק כץ ועו"ד דונקלבלום והצייר ראובן רובין הזמין דיזנגוף את הצייר מרק שאגאל לבוא לתל אביב על מנת לסייע להקמת המוזיאון.

"כך נוצרים המפעלים הגדולים"

אישיותו של מאיר דיזנגוף לא הייתה נטולת סתירות. חברו בו תמימות יחד עם ראליות ויכולת נדירה לקרוא את המציאות סביבו, כושר ביצוע עם חזון וראייה למרחוק שלעיתים נראו לסובבים אותו כתלישות מהמציאות. כל אלו היו מלווים באהבה עזה לתל אביב ולתושביה וברצונו, אפשר לאמר להיטותו שלא ידעה שובע, לראות אותה גדלה ומתפתחת, העיר הראשה בישראל.

ולהמחשת הדברים ניתן להביא את הדברים שסיפר לימים מרק שאגאל לאהרון זאב בן-ישי, עיתונאי ופיליטוניסט שהיה, בתקופה האמורה, עורך פרסומי עיריית תל אביב: "חשבתי זמן רב לבקר בארץ ישראל, וארכו ההכנות (...). אך הנה בא אלי בבוקר אחד בפאריס אדם מבוגר, מגוהץ, ומהודר בלבושו (...). ומתייצב לפני ואומר לי בפשטות בלתי-מצויה 'בוא ועזור לי ביצירת מוזיאון אמנותי עברי בארץ ישראל'. (...). הדברים הפשוטים האלה צדוני כל כך בפשטותם עד שלא פקפקתי אף רגע ונעניתי מיד לבקשתו בחיוב. על שאלת שגאל: 'היש לך כבר יסוד-מה למוזיאון הזה? ענה דיזנגוף שוב בפשטות: משהו יש אבל במשך הזמן יהיו עוד. אצלנו כשמתחילים אין יודעים אף פעם במה יגמר הדבר. כך נוצרים המפעלים הגדולים. מתחילים ואם יש מרץ ורצון אמיתי, העניינים מתקדמים כבר מאליהם. כך התחילה תל אביב, כך יתחיל המוזיאון'."

מרק שאגאל הגיע ארצה, מלווה באשתו אידה ובביתו בלה, בתחילת חודש מרץ של שנת 1931 ושהייתו בארץ ארכה כשלושה חודשים. בבואו לארץ הביא איתו, כמתנה למוזיאון העתיד לקום, שתי יצירות מיצירותיו. את ציור הגואש 'יהודי עם ספר תורה' (1925), שהיה למעשה לפריט הראשון באוסף המוזיאון, ואת סידרת התחריטים 'לינפשות מתות' מאת גוגול (1923 – 1927).

אמנם נתגלו הבדלי השקפות בין שאגאל לבין דיזנגוף על אופיו של המוזיאון העתידי ועל תכניו, ומרק שאגאל אף נתן ביטוי פומבי לדעותיו, ואולם עד מהרה שבו השניים לשתף פעולה ומרק שאגאל נמנה על ידי המוזיאון.

בראשית שנות השלושים בוצעו במבנה עוד מספר שלבי הרחבה ונוספו לו עוד חדרים בשתי קומותיו ועל הגג.

המוזיאון, בקומתו השנייה של הבית, נפתח לקהל ב- 2 באפריל 1932 והוצגו בו ארבע תצוגות. בחלל הכניסה הוצגו דיוקנותיהם של יהודים, בחדר אחד תצוגה של אמנים אירופאים ביניהן יצירות של אוטרילו, אורי לסר, מאנה כץ, מודליאני, מרק שאגאל וחנה אורלוף. בחדר סמוך הוצגו יצירות ששאל המוזיאון מ- 34 אמנים ישראלים ביניהם יוסף זריצקי, אהרון אבני, אריה אלואיל, דוד הנדלר, אנה טיכו, אריה לובין, פנחס ליטבינובסקי, בתיה לישנסקי, אברהם מלניקוב, יוסף קוסונוגי, אביגדור סטימצקי, ישראל פלדי, יצחק פרנקל, ראובן רובין, צבי שור וציונה תגיר. בחדר נוסף הוצגו יצירות הנותנות ביטוי לנושאים מן התנ"ך ובהם העתקים של פסל משה של מיכלאנג'לו ופסלי דוד של ורוקו ושל ברניני.

לכל אחת מקומותיו של הבית היה אז יעוד שונה. בקומה הראשונה שכנו אז משרדי בנק אשראי, בקומה השנייה מוקמו גם משרדיו של מאיר דיזנגוף ומשרדי המוזיאון ובירכת המשרדים, בשלושה חדרים, שכן המוזיאון. בחדרים שנבנו על הגג התגורר בעל הבית, מאיר דיזנגוף.

פסל משה עם קרן אחת

ובזיכרונותיו של ראובן רובין, הנכללים בספרו של נתן דונביץ 'תל אביב' מצוייה גם אפיזודה נוספת הזכורה לו מאותם ימי הבראשית של המוזיאון: "בנתיים כתב דיזנגוף לכל ידידיו בחוץ לארץ. סיפר להם על המוזיאון שהקים וביקש את עזרתם. החלו משגרים לו את מתנותיהם, יצירות שלא היו מעולות במיוחד. אמר שישע בעצמו ויביא עוד. אמרתי לו שיצירות יקרות עולות ביוקר. אך הוא היה בטוח שישגן ללא קושי. בעיקר רצה להביא לארץ את פסל משה של מיכלאנג'לו. בלי פסל משה, אמר, אין מוזיאון בתל אביב. נסע לאיטליה ובשובו הביא עימו ארגז גדול. מה בארגז? פסל גדול של משה רבנו. העתק ברונזה, מסוג הפסלים הנמכרים באיטליה בתריסרים. אמרנו לו שדברים כאלו מוכרים בשוק ואין להם כל ערך אמנותי. נפלה רוחו. כבר שמח שהנה הצליח להביא לתל-אביב את פסלו של מיכלאנג'לו – וראו מה קרה. "אך מה לעשות בפסל? הציבו על גג הבית ליד חדרו. לילה אחד ליל ירח, מטייל קצין המשטרה על גג בית המשטרה ומסתכל בנעשה סביב. ומה עיניו רואות? איש ניצב ליד חלונו של דיזנגוף ומחזיק אקדח בידו. נפעם קרא הקצין לשוטר או לשניים לעלות ולראות. גם הם הבחינו בדמות החשודה. נטלו אלות בידיהם ויצאו לבית דיזנגוף, ובשקט-שקט, כדי להפתיע את הגנב או הרוצח. עלו השוטרים לדירתו של דיזנגוף – וטרח! ירדה מהלומת אלה על ראשה של הדמות המסתורית. מראשו של משה רבינו נפלה קרן אחת. מאז יש לפסל משה של מוזיאון תל אביב רק קרן אחת".

ואולם, למרות הנימה המבודחת בסיפורו של הצייר ראובן, אין להקל ראש ביוזמתו של מאיר דיזנגוף.

הנה תל אביב עלתה על מפת האמנות ועד מהרה ירשה את מקומה של ירושלים ככוח המקדם את האמנות הפלסטית ביישוב העברי.

ד"ר קרל שוורץ, חוקר ידוע של תולדות האמנות שהיה קודם לכן מנהל המוזיאון היהודי בברלין, הוזמן על ידי דיזנגוף להיות למנהלו של מוזיאון תל אביב והוא כיהן בתפקיד זה עד למחצית שנת 1947. הוא הביא עימו למוזיאון מאות ספרי אמנות ויותר מאלף עבודות נייר מאוספו הפרטי ובשנים בהם ניהל את המוזיאון הורחבו אוספיו והם היו למעולים ולעשירים שבאוספי האמנות היהודית.

היה זה קרל שוורץ אשר העניק לבית את זהותו הארכיטקטונית הנוכחית. הוא ביקש ליצור בקומה הראשונה של הבניין חלל מתאים למוזיאון ואז הונמכה רצפת האולם שבכניסה, דבר שבפועל הגביהה את תקרת החלל והגדיל את נפחו. עד היום יורדים הבאים לאולם זה בגרם מדרגות רחב.

היו אלו שנות השלושים, השנים בהם פשט הסגנון הבינלאומי בתל אביב וביתר ערי הארץ. וקרל רובין, מהבולטים שבין אדריכלי האדריכלות המודרנית, מתלמידיו של אריך מנדלסון בברלין, ביצע, החל משנת 1934, עיצוב מחודש של מעטפת הבניין ושל חללי הפנים על פי כללי הסגנון החדש של 'בתי הקוביה'. באותן שנים גם הותאמה התאורה במבנה כדי שתשרת את יעודו המוזיאלי. אגף נוסף בקומה הראשונה נועד לקונצרטים ולהרצאות. הרחבה נוספת, אם כי לא מהותית לארכיטקטורה המחודשת של הבניין, בוצעה כאשר הוסיף האדריכל קרל רובין גלריות נוספות למוזיאון ומשכן לספריה שלו.

המוזיאון המחודש נפתח לציבור בחודש פברואר של שנת 1936. דיזנגוף נפטר, ערירי, בחודש ספטמבר של אותה שנה.

"בן זקוני, ילד שעשועי, מוזיאון תל אביב"

בשנת 1935, פחות משנתיים לפני מותו, כתב דיזנגוף, בכתב ידו, על שלושה עמודי נייר, את צוואתו הנושאת את התאריך "אור ליום ג', 1 לינואר שנת 1935".

בצוואתו מצווה דיזנגוף את מרבית רכושו "הבית והמגרש שלי אשר בשדרות רוטשילד 16 (...) וכל הרהיטים ויתר החפצים אשר בדירתי בקומה השלישית (...) לחברת המוזיאון של תל אביב (...)."

דיזנגוף תכנן בצוואתו את ההתנהלות העתידית של המוזיאון לכל פרטיה. הוא ציין בפירוט מיהם בעלי התפקידים שיכהנו בוועד המנהל של המוזיאון, ביקש שדירתו בקומה השלישית של הבית תשמש לאסיפות הוועד המנהל וגם לאסיפות אגודת האמנים וכן שרטט תכנית למקורות התקציב של המוזיאון. גם את רכושו הנוסף בגופים מסחריים וכספים שלו השמורים בהם, הוא מקדיש לקרן לצמיחת המוזיאון שייקרא בשם 'קרן מאיר וצינה דיזנגוף'.

דיזנגוף גם מינה אפוטרופסים על עזבונו (משה דוכן, ישראל רוקח, שושנה פרסיץ, הצייר הרמן שטרק, אריה שנקר ויחיאל רבינוביץ) ובצוואתו הוא מבקש מהם להתאסף בכל שנה, ביום הולדתו החל ביום שושן פורים, ולדון "על כל מה שנעשה בעיזבון ובמוזיאון במשך השנה, לדון על פעולות המוזיאון, לשכלל ולתקן מה שצריך תיקון (...) ולפרסם דין וחשבון בעיתונים העבריים בא...".

ואולם נראה שהפיסקה המרגשת ביותר בצוואתו של דיזנגוף היא זו בה הוא אומר "בקשתי האחרונה מאת תושבי תל אביב. חלק גדול מחיי הקדשתי לעיר הזאת. ועתה, בהיפרדי מכס הנני מוסר לפיקוחכם את בן זקוני, ילד שעשועי מוזיאון תל אביב. שמרו עליו כי ברכה בו, כי עתיד המוסד הזה להיות לתפארת ולכבוד לעירנו (...)."

כארבע עשרה שנים היה קרל שוורץ מנהל מוזיאון תל אביב. חיים גמזו, שהחליף, בשנת 1947 את קרל שוורץ בתפקידו, הביא עימו למקום רוח אחרת שהתבטאה בין השאר בטיפוח אמנות עכשווית ובעידוד זרמים חדשים באמנות המקומית אך כעבור שנתיים

נאלץ לעזוב את תפקידו ואת ניהול המוזיאון קיבל על עצמו משה קניוק. משנת 1952 היה אויגן קולב המנהל ועם סיום תפקידו, בשנת 1962, שוב נתמנה למנהל חיים גמזו שנודע אז בציבור כמבקר אמנות שנון, אימת אמנים רבים. הוא שימש בתפקידו עד לשנת 1976.

בשנת 1959, לאחר שפעילותו של המוזיאון התרחבה ואוספיו גדלו נפתח לציבור, במקביל לו, 'ביתן הלנה רובינשטיין' שבשדרות תרס"ט. שעריו של מעונו הראשון של המוזיאון, בבית דיזנגוף בשדרות רוטשילד נסגרו בשנת 1971, עת העתיק את מקומו לבניין החדש והמרווח שנבנה עבורו בשדרות שאול המלך בעיר.

*

שמחה שנתחלפה בדאגה

ואולם נראה שהגורל הועיד את בית דיזנגוף לשמש אכסניה לאירוע החשוב ביותר בתולדות היישוב והמדינה.

ניתן לראות בהחלטת החלוקה של האו"ם את נקודת המוצא לאירועים הדרמטיים ששיאם היה בהכרזת המדינה ביום 14 במאי 1948, ה' באייר תש"ח.

ביום השבת, 29 בנובמבר התקבלה בעצרת האומות המאוחדות, ברוב של 33 קולות, לעומת 13 מתנגדים ו-10 נמנעים, וקול אחד נעדר (נציג סיאם) ההחלטה על חלוקת ארץ ישראל והקמת מדינה יהודית על חלק משטחה.

בקרב הציבור היהודי פשטה השמחה והריקודים ברחובות נמשכו עד אור הבוקר.

אבל את יושב ראש ההנהלה הציונית והסוכנות היהודית, דוד בן גוריון, החליפה הדאגה את השמחה ותחושת הסיפוק. הוא הבין וידע שהערבים לא ישלימו אם ההחלטה והיישוב היהודי ימצא את עצמו עד מהרה במלחמה אכזרית, אך הוא ידע גם שאל לו ליישוב היהודי בארץ ישראל להחמיץ את ההזדמנות הגדולה.

למחרת פרצו מעשי האיבה והקרבות בין היישוב הערבי והיישוב העברי.

הבריטים הודיעו כי יפנו סופית את ארץ ישראל עד ליום 15 במאי 1948 ולמעשה החלו בפינוי הדרגתי של כוחותיהם מהארץ.

ביום 12 באפריל 1948 התכנס הוועד הפועל הציוני בתל אביב והחליט כי עם תום השלטון הבריטי תוקם המדינה היהודית.

בהסכמה של הוועד הלאומי והמפלגות הוקמה 'מינהלת העם' – גוף בן 13 חברים, מעין ממשלה לעתיד, שחבריה יימנו גם על גוף נוסף בן 37 חברים, הוא 'מועצת העם' – הגוף המעין-מחוקק הראשון של המדינה שבדרך.

הנה כי כן, חודש ושלושה ימים לפני צאת אחרון הבריטים את הארץ הקים היישוב את הבסיס למוסדות הממשל של המדינה העתידה לקום.

דוד בן גוריון שנתמנה לראש מינהלת העם, מינה את זאב שרף, מהעובדים הבכירים של הסוכנות, ל'מזכיר זמני של מינהלת העם' על מנת שיסייע בהתארגנות המהירה

הנדרשת לקראת ההכרזה על הקמת המדינה היהודית. זאב שרף גייס לעזרתו צוות בן שלושה אנשים שיסייעו בידו.

הכרזת עצמאות תוך יומיים

ביום רביעי, 12 במאי 1948, החליטה 'מינהלת העם' כי ביום שישי, ה-14 במאי, יתכנסו חבריה לישיבה על מנת לדון בהכרזת המדינה ולחתום על הכרזת העצמאות. נפל הפור, הוחלט על הכרזת המדינה ומועדה.

מועד ההכרזה על המדינה היה אמור להתקיים עם סיום המנדט הבריטי, ביום שישי בחצות, אך על מנת שלא לחלל את השבת נקבע שטקס ההכרזה יתקיים לפני צאת השבת, בשעה ארבע אחר הצהרים בדיוק. הכרזת המדינה התקיימה, אם כן, כשמונה שעות לפני תום המנדט הבריטי. סיטואציה משפטית מוזרה ולא מקובלת אך מחוייבת המציאות.

פחות מיומיים נותרו לזאב שרף ולצוותו לארגן את טקס ההכרזה.

רבות נכתב על אירועי אותם יומיים של המרוץ נגד הזמן ואין ספור של תיאורים נותרו בידינו מהטקס עצמו.

השאלה הראשונה שעלתה על הפרק באותן השעות הלחוצות הייתה – היכן ייערך הטקס?

ירושלים הייתה נתונה במצור והאלטרנטיבה לה הייתה, כמובן, תל אביב שהייתה באותם ימים מקומם של מרבית מוסדות היישוב ושל מנהיגיו.

נראה היה שהאכסניה המתאימה ביותר היא אולם תיאטרון 'הבימה' הגדול והחגיגי, אולם שמסוגל להכיל מספר רב של אנשים, אולם הצעה זו נדחתה שכן לא ראוי להכריז על הקמת המדינה על במה שעליה מועלות גם קומדיות ומופע בידור. היו גם שהתנגדו לכנס מספר רב של אנשים באולם הגדול של 'הבימה' מפני החשש להפצצת המקום על ידי האויב. היו שהציעו את בית הכנסת הגדול ברחוב אלנבי בתל אביב כמקום קיום הטקס, אך היו להצעה זו מתנגדים שגרסו שאין להקנות למעמד אופי דתי מובהק. גם ההצעה לקיים את הטקס בבית הוועד הפועל של ההסתדרות, ששכן בימים ההם ברחוב אלנבי, נדחתה על מנת שלא לזהות את המעמד עם חוגים שאינם מייצגים את כלל היישוב. ישיבות 'מינהלת העם' התקיימו באותם ימים בבית הקרן הקיימת לישראל ברחוב צבי הרמן שפירא. המקום היה ראוי ללא כל ספק, אך היה קטן מידי מכדי שניתן יהיה לקיים בו את האירוע.

מוזיאון תל אביב נראה, בתוקף הנסיבות, כמקום המתאים ביותר.

"תלבושת – בגדי חג כהים"

ובנקודה זו החל המרוץ הגדול, מאבק בלתי אפשרי כמעט עם הזמן, כאשר אירוע רודף אירוע. וכל זאת כאשר נסיבות השעה דרשו להסתיר את דבר קיומו של הטקס המיועד, ובוודאי ובוודאי לשמור בסוד את המקום בו יתקיים. דומה שרק בחסדי שמים אכן התקיים הטקס במועדו וללא תקלות משמעותיות.

עתה הגיע הזמן לגבש את רשימת המוזמנים לטקס. ומכיוון שגודלו של אולם המוזיאון חייב את צמצום מספר המשתתפים, לכשלוש מאות וחמישים איש בלבד, מצא עצמו מי שהיה מופקד על משלוח ההזמנות הודף את לחצם של רבים רבים ביישוב שראו עצמם ראויים להיות נוכחים במעמד. למרות הסודיות שנדרשה נפוצה הידיעה על קיום הטקס ביישוב כאש בשדה קוצים.

נוסח ההזמנה שהודפסה במכונת כתיבה ונשלחה אל המוזמנים היה קצר וממוקד.

"א.נ.,

הננו מתכבדים לשלוח לך בזה הזמנה

למושב הכרזת העצמאות

שיתקיים ביום ו', ה' באייר תש"ח
(14.5.1948), בשעה 4 אחה"צ באולם
המוזיאון (שד' רוטשילד 16).

אנו מבקשים לשמור בסוד את תוכן
ההזמנה ואת מועד כינוס המועצה.

המוזמנים מתבקשים לבוא לאולם
בשעה 3.30.

בכבוד רב,

המזכירות"

ובשולי העמוד נוספה שורה נוספת: "ההזמנה היא אישית – תלבושת: בגדי חג כהים"

הגרפיקאי אוטה וליש, שבשבוע שקדם להכרזת המדינה הכין בחיפזון את סידרת בולי 'דאר עברי', נדרש להכין את אולם המוזיאון לטקס והוא החל רץ כמוכה אמוק לרכוש עץ ולהכין את דוכן הנשיאות, ולהביא כסאות למאות המשתתפים בטכס ולחפש שטיחים מתאימים, ולקשט את הבמה ולהביא מיקרופונים ומערכת הגברת קול. תמונה של חוזה המדינה וגם שני דגלים באורך מתאים, על מנת שיהיו רקע לבימת הכבוד, אותרו במשרדי קרן היסוד ונקבעו על הקיר לא לפני שנמצאה מכבסה שהייתה ערוכה לכבס אותם.

והיה צריך גם לגייס שלושים מחברי התזמורת הפילהרמונית ואת מנצחם שינגנו את ההימנון, ולהפעיל את הצנזורה הצבאית - שפעלה עדיין מטעם ה"הגנה" - להבטיח שהמידע על הטכס הקרוב לא יועבר לעיתונות הארץ והעולם לפני הטקס, והיה צריך להסדיר את שידור הטכס ברדיו, מבצע הנדסי מורכב וחשאי שכן הבריטים אסרו באיסור חמור הפעלת תחנת שידור כלשהי שלא תחת פיקוחם. בהמולת ההכנות שכחו העוסקים בדבר להזמין הקלטה של הטקס ורק יוזמה של טכנאי, בעלים של חברת הקלטה פרטית מאפשרת לנו כיום להקשיב לאותם רגעים דרמטיים והרי גורל.

וכל זה כאשר הרגעים נוקפים והזמן אוזל.

חתמו על..... מגילת קלף ריקה

בעוד אוטה וליש מהרהר היכן ישיג קלף ראוי על מנת לכתוב עליו את מגילת העצמאות עסקו הנוגעים בדבר בניסוח האחרון של ההכרזה. וביום ה', ה-13 במאי לפנות ערב (פחות מיממה טרם הטקס) דנה מינהלת העם, דיון אחרון, בנוסחה הסופי. אהרון ציזלינג, נציג מפ"ם התנגד למילים "ובבטחנו בצור ישראל".

משה שפירא והרב יהודה ליב הכהן פישמן (לימים נודע כרב מימון) גרסו בתוקף כי הביטוי ההולם הוא "אלוהי ישראל" או "צור ישראל וגואלו". "צור ישראל" הייתה הפשרה שהציע בן גוריון והנוסח אשר קרא בן גוריון בטקס היה "מתוך ביטחון בצור ישראל הננו חותמים בחתימת ידנו לעדות על הכרזה זו".

ומכיוון שנוסח ההכרזה הסופי היה מוכן רק בבוקר יום ההכרזה, והגרפיקאי אוטה וליש לא הספיק, כמובן, להעתיקו על מגילת הקלף, הודפסה ההכרזה במכונת כתיבה ושוכפלה בסטנסיל. במהלך הטקס קרא בן גוריון את נוסח ההכרזה מהדף המודפס וחברי מועצת העם שנדרשו לחתום על מגילת העצמאות חתמו על... מגילת קלף ריקה. רק בימים שלאחר הטקס נרשם נוסח המגילה על הקלף, מעל לחתימותיהם.

ובעוד ההכנות לטקס נערכות, בהתרגשות ובדחיפות ותוך מציאת פתרונות של הרגע האחרון ובמעטה, לכאורה, של סודיות, פשטה הידיעה החסויה בציבור כאש בשדה קוצים ואנשים מקרוב ומרחוק החלו נוהרים את בית דיזנגוף וצובאים על פתח המוזיאון.

בשעה ארבע אחר הצהרים בדיוק ישבו על הבמה 11 חברי 'מינהלת העם' והמזכיר זאב שרף ('מינהלת העם' מנתה 13 חברים אולם יצחק גרינבאום לא יכול היה להגיע לטקס מירושלים הנצורה והרב יצחק מאיר לויין שהה באותם ימים בניו-יורק) ובראשם דוד בן גוריון. מאחורי גבם, אל מול הקהל דגלי הלאום ודיוקנו של חוזה המדינה. למרגלות הבמה ובניצב לה ישבו 14 חברי 'מועצת העם' (10 חברים נוספים לא יכלו להגיע לטקס). ועוד נכחו באולם המלא מפה לפה, חברי הוועד הפועל הציוני, הסוכנות היהודית, הרבנים הראשיים, פוליטיקאים בכירים ראשי עיריות, מנהיגי מפלגות, מפקדים בכירים ב'הגנה', עורכי עיתונים, צלמים ועיתונאים מקומיים וזרים שהוזמנו לסקר את הטקס.

"קמה מדינת ישראל - תמה הישיבה הזאת"

בן גוריון קם, נקש בפטיש העץ ופתח במילים: "אקרא לפניכם מגילת היסוד של מדינת ישראל אשר אושרה בקריאה הראשונה ע"י מועצת העם" וכל הנאספים פתחו, ספונטנית, בשירת 'התקווה'.

בתום השירה קרא דוד בן גוריון את 'מגילת העצמאות', היא המסמך המכונן של מדינת ישראל, וסיים במילים "אנו מכריזים בזה על הקמת מדינה יהודית בארץ ישראל, היא מדינת ישראל". והקהל קם על רגליו ופרץ במחאות כפיים סוערות.

הרב יהודה יהודה ליב פישמן בירך "ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה" וכל הקהל ענה אחריו "אמן".

חלק זה של הטקס לא ננעל לפני שבוצע האקט המשפטי המתבקש והמתחייב - קריאת תוכנו של מינשר המודיע על החלטה הראשונה של מועצת המדינה שזה עתה נולדה, על ביטול "הספר הלבן" על החוקים המבוססים עליו.

בן גוריון היה הראשון לחתום על מגילת העצמאות ואז חתמו עליה, על פי סדר אלף בית של שמם, אלו מבין חברי מועצת העם שהיו נוכחים במקום. עשרה מהם שלא יכלו

להגיע מירושלים הנצורה, התכנסו בבוקר אותו יום בבניין המוסדות הלאומיים והודיעו מרחוק על הצטרפותם לחתימה. הם, ואלו מחברי המועצה ששהו בחו"ל בעת הטכס, חתמו על המגילה בשבועות שלאחר מכן כאשר הגיעו לתל אביב.

לסיום הושמעה נגינת 'התקווה' על ידי התזמורת בניצוחו של גיאורג זינגר, שישבה בקומה הראשונה.

ואז נעל בן גוריון את הטכס בשש מילים "קמה מדינת ישראל, תמה הישיבה הזאת". הטכס נמשך 32 דקות בדיוק.

הנה כי כן זכה בית צינה ומאיר דיזנגוף, הבית שבו נוסד מוזיאון תל אביב, להיות האכסניה בה נולדה מדינת ישראל.

*

"לכל עם יש מולדת, לעם ישראל יש שתיים"

דיזנגוף הוריש, כאמור, את ביתו לעיריית תל אביב. לאחר שהמוזיאון עבר למשכנו החדש מכרה עיריית תל אביב את הבית למדינת ישראל. הוא נותר ריק במשך שנים וסימני הבליה החלו לתת בו את אותותיהם.

שמע הבית הנטוש הגיע לאוזניו של בן גוריון, מי שהיה נשיא החברה לחקר המקרא, ובלחצו נמסר לה המבנה ובמקום נפתח 'בית התנ"ך' – המוזיאון לאמנות יהודית ולתולדות ישראל. בן גוריון הגדיר את ייעוד 'בית התנ"ך' "להפיץ את דעת ואהבת התנ"ך באמצעים עיוניים וויזואליים".

דניאל אופיר, מי שניהל את 'בית התנ"ך' מאז שנת 1995 ועד לעת האחרונה נוהג לספר שבן גוריון טען שלכל עם יש מולדת אחת אבל לעם היהודי יש שתיים, ארץ ישראל היא גוף המולדת וספר התנ"ך הוא הנשמה.

בבית התנ"ך שוכנה תצוגה של יצירות אמנות הקשורות לתנ"ך והוצגו בה תערוכות מתחלפות של אמנים ישראלים. הבית הכיל ספרייה ובה מאות ספרים, חלקם עתיקים, בנושאי התנ"ך וספרי תנ"ך ב-160 שפות. הוקרנו במקום סרטים בנושאי התנ"ך וההיסטוריה של עם ישראל, התקיימו בו הרצאות והוצעו לציבור טיולים וסיורים. הבית גם איפשר מלגות לתלמידים הכותבים עבודות גמר או עוסקים באמנות הנותנת ביטוי לנושאי המקרא. המקום הופעל על ידי מתנדבים, במתכונת צנועה ובתקציבים מצומצמים.

מתוך כבוד לצינה ולמאיר דיזנגוף הקימה הנהלת 'בית התנ"ך' את 'מדרשת דיזנגוף לתולדות הציונות והעיר העברית' לעיון וללמוד תולדות התנועה הציונית וערכיה וללימוד תל אביב, העיר העברית הראשונה.

בשנות פעילותו הראשונות של בית התנ"ך העלה סגן ראש העירייה, יצחק ארצי, יחד עם ארגון ויצ"ו בקנדה את הרעיון לשחזר את האולם בו הוקמה המדינה. עיריית תל אביב ביקשה, וקיבלה לרשותה, את קומתו הראשונה של הבית.

האולם בו התקיים הטכס שוחזר וכיום הוא נראה כפי שנראה אז כאשר בן גוריון הכריז במקום על כינון המדינה. מעל הבימה שעליה נקראה ההכרזה, קבועים כאז שני דגלי הלאום ותמונת דיוקנו של בנימין זאב הרצל. אל הקירות הוחזרו שיחזורים של מרבית התמונות מאוסף המוזיאון, שנתלו בו לקראת הטכס. המבקרים במקום מתוודעים אל סיפור ראשיתה של תל אביב ואל סיפורו של בית דיזנגוף ומוזמנים, בעזרת מדריכי הבית, לחזור אל אירועי יום ה-14 במאי 1948 ולצפות בסרט המתעד את תולדות הבית ואירועי התקופה ופריטים ואביזרים הקשורים בבית. שיאו של הביקור – האזנה להקלטה המקורית של טכס הכרזת המדינה והברכה של הרב יהודה ליב פישמן ושירת התקווה.

*

"לשחזר ולשמור את הבניין שבו הוכרזה עצמאות ישראל"

ואולם למרות התכנים העשירים, המציאות בבית דיזנגוף לא הייתה נוצצת כל כך. קשיי תקציב מנעו מהנהלת בית התנ"ך לתחזק את שתי קומותיו העליונות. שיני הזמן החלו לתת במקום את אותותיהן והקומה הראשונה של הבית – המקום בו התקיים טקס הכרזת המדינה – צר מלהכיל את עשרות אלפי המבקרים המגיעים למקום מידי שנה, רובם תיירים מן העולם, סטודנטים של 'תגלית' ונוער מחו"ל.

ביתם של צינה ומאיר דיזנגוף, הבית בו נוסד מוזיאון תל אביב ובו נולדה מדינת ישראל, אמנם פתוח לציבור, אך ברור היה לכל שמהו כאן מחטיא את מטרותו.

אך נראה שלא עוד.

בעקבות תגובות של אישים וגופים שונים שעמדו על המצב והתריעו עליו, וביניהם המועצה לשימור אתרים, ח"כ הרב מיכאל מלכיאור, עיריית תל אביב וראש העירייה רון חולדאי, ח"כ מאיר שיטרית, יו"ר המועצה הציבורית של בית התנ"ך ודני אופיר, מנהל 'בית התנ"ך', הכין ח"כ לשעבר, אפריים סנה, את 'חוק' בית העצמאות שאושר בכנסת ביום 27 ביולי 2009.

החוק הוא בן 30 סעיפים, כאשר סעיף מס' 5 שבו מגדיר את מטרות הבית.

"מטרותיו של בית העצמאות הן:

- (1) לשחזר ולשמור את הבניין שבו הוכרזה עצמאות ישראל והתכנסה מועצת המדינה הזמנית, לרבות שחזור של האולם שבו התקיימה ההכרזה וטיפולו ולהציג מוצגים הקשורים להכרזה ולמגילת העצמאות;
- (2) לשמש מוזיאון שבו יוצגו באמצעים מוזיאליים הולמים, תולדות עם ישראל בארץ ישראל לאורך הדורות מראשית קיומו ועד לעת הזאת, תוך מתן ביטוי לחשיבות הלאומית וההיסטורית של שיבת העם היהודי לארץ ישראל ולהקמת המדינה;
- (3) לקיים פעילות חינוכית ותרבותית ברוח מגילת העצמאות, תוך הדגשת הזיקה בין התנ"ך ובין עצמאות ישראל, בנושאים הנוגעים למטרות חוק זה
- (4) לשמר את זכרו ופועלו של מאיר דיזנגוף בהתאם למטרות חוק זה."

עוד מגדיר החוק כי "בית העצמאות ינוהל ויופעל מטעם המדינה, באחריותו ובפיקוחו של גנז המדינה" ונקבע בו כי "תוקם מועצה מייעצת לגנז, בת 15 חברים שתייעץ לגנז בעניין ניהולו והפעלתו" ועל חברי המועצה המייעצת ימנו נציגי משרדי הממשלה שיש להם נגיעה לנושא, נציגים מעולם ההשכלה, נציגי ההסתדרות הציונית העולמית, נציגי

הקרן הקיימת ונציגים של גורמים נוספים שהנושא בתחום פעילותם כולל "נציג גוף שעיקר עיסוקו בשימור זכרו של מאיר דיזנגוף וראשיתה של העיר העברית הראשונה".

עוד קובע החוק כי גנז המדינה ימנה בתהליך מינהלי מתאים את הגוף המנהל את הבית.

תיקון העוול

רוח גבית קיבל הפרוייקט לפני פחות משנתיים, כאשר בחודש פברואר של שנת 2010 קיים ראש הממשלה בנימין נתניהו, עם חברי הממשלה, ישיבה חגיגית בתל-חי ובה הכריז על פרויקט מרשים להעצמת תשתיות המורשת הלאומית.

מזכיר הממשלה, צבי האוזר, הכין אז תוכנית מפורטת לפעולה. בשלב ראשון אובחנו אתרי מורשת: אתרים ארכיאולוגיים, אתרים שיש להם זיקה למורשת ישראל, אתרי מורשת הציונות וכן אוספים וארכיונים ויצירות אמנות מתחומי התרבות השונים על מנת לשמרם, לחשוף אותם לציבור ולהבטיח את שימורם כנכסי תרבות. לפרוייקט הובטח תקציב מרשים.

בחודש אוקטובר 2010 נתמנה ראובן פינסקי, מי ששימש כמנהל מרחב אגן העיר העתיקה ברשות לפיתוח ירושלים, לראש תוכנית המורשת ובצוות התכנון של הפרוייקט.

בפני העוסקים בפרוייקט הובאו, עד כה, יותר ממאתיים הצעות לשיקום אתרי מורשת ומלאכת המיון מתבצעת בקפידה. אושרו, בשלב זה, כ- 20 אתרים, ביניהם בית דיזנגוף.

במכרז הפומבי שפרסם גנז המדינה, כמתבקש מ'חוק בית העצמאות', זכתה עיריית תל אביב והיא הטילה את ביצוע הפרוייקט על מוזיאון ארץ ישראל אשר בחר כמנהל את חזי צביאל, מי שניהל בעבר פרויקטים מורכבים של הקמת מרכזי מבקרים ואתרים היסטוריים.

אכן, המלאכה עדיין בראשיתה. נתמנתה הוועדה המייעצת והיא כבר נתכנסה לדיון מקיף ומעמיק והתוותה קווים לביצוע. הוקמה ועדה מייעצת לנושאי תוכן – ועדה שתגדיר ותנסח את תוכני המקום ואת הביטוי שיינתן להם. צוות תיעוד אדריכלי, לשיקום הבית שנקבע כאתר לשימור מחמיר, גם הוא כבר נבחר ובקרוב ייבחרו גם האוצר והמעצב ובעלי המקצוע ההנדסיים.

התכונה בבית בעיצומה והנושאים והרעיונות העולים במהלך הדיונים רודפים זה את זה. באילו אמצעים יחוו המבקרים את עוצמת האירועים אשר התרחשו בבית, איך יקנה המקום למבקרו את ערכי מגילת העצמאות, איך לתת ייצוג ראוי והולם לצינה ולמאיר דיזנגוף, האם יש מקום להציג בבית את מגילת העצמאות המקורית, דבר שיחייב אמצעי תצוגה מתאימים ואבטחה כבדה, ועוד ועוד.

מועד היעד לפתיחת האתר במתכונתו החדשה הוא שנת 2014. לא רחוק.

האמונים על נושא השימור בארץ נוהגים לצטט את דבריו של יגאל אלון שפסק "עם שאינו יודע את עברו, ההווה שלו דל ועתידו לוט בערפל". הנה נמצאה הדרך לתת את הכבוד הראוי למאיר דיזנגוף, ראש העיר תל אביב, שעבר להתגורר בעליית הגג של ביתו ובחדרו ייסד את מוזיאון תל אביב ובו נולדה מדינת ישראל. אכן הגיע הזמן לתקן את העוול.

המאמר באדיבות יעקב ינון מרצה ומדריך בנושאי תולדות ההתיישבות
פורסם בכתב העת " עתמול " בהוצאת יד בן צבי תשע"ב אפריל 2012